

Податкова соціальна пільга має великий потенціал розвитку як елемент соціально відповідального оподаткування. За умови цифровізації, адресності та адаптації до реалій воєнного часу вона може стати більш справедливою, ефективною та прозорою формою підтримки громадян [4].

Список використаних джерел

1. Огляд виконання Державного бюджету України на 2024 рік та рекомендації для 2025 року. *Національний інститут стратегічних досліджень*. 2025. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/ohlyad-vykonannya-derzhavnoho-byudzhetu-ukrayiny-na-2024-rik-ta>.

2. Єрмолаєва М., Абакумова В. Оподаткування доходів громадян: історичні аспекти. *Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти* : матеріали V Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 22-23 березня 2023 р. Ч. 2. Львів: ЛНУП, 2023. С. 99-101.

3. Про прибутковий податок з громадян : декрет КМУ від 26.12.1992 р. Втрата чинності 01.01.2012 р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/13-92#Text>.

4. Податковий кодекс України : закон України від 2.10.2010 р. № 2755. Дата оновлення 1.04.2025 р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.

5. Єрмолаєва М. В. Оплата праці в державному секторі: соціально-облікові аспекти. *Науково-виробничий журнал «Бізнес навігатор»*. 2024. Вип. 1 (74). С. 60-63.

Тропп Р. О.,

здобувач вищої освіти 2м курсу

обліково-фінансового факультету

Науковий керівник: **Усикова О. М.,**

д-р екон. наук, професор,

професор кафедри обліку і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв

ДОГОВІРНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ: ОСОБЛИВОСТІ КОНТРОЛЮ

У сучасних умовах господарювання контроль за виконанням договірних зобов'язань є важливою складовою ефективного управління підприємством. Забезпечення належного виконання договірних умов сприяє зміцненню партнерських відносин, підвищенню фінансової дисципліни та мінімізації господарських та податкових ризиків [1, 2]. Тому тут контроль виступає не лише як інструмент перевірки, але і як механізм попередження порушень договірних умов.

Сутність контролю договірних зобов'язань полягає у систематичному нагляді, аналізі та оцінці відповідності фактичного виконання умов договору встановленим зобов'язанням. Контроль здійснюється на всіх етапах життєвого циклу договору: під час укладання, в процесі реалізації та після завершення договірних відносин. Тобто найбільшою мірою здійснюється поточний контроль, а попередньому та ретроспективному контролю договірних зобов'язань приділяють менше уваги, що не надає можливості нівелювати ризики. Як мінімум, ризик підписання договору з недоброчесним контрагентом, а також ризик включення до договору неправомірних або неоптимальних чи неможливих до виконання позицій.

Так, основними завданнями поточного контролю договірних зобов'язань є: перевірка відповідності фактичного виконання умов договору його письмовим положенням; виявлення та запобігання порушенням договірної дисципліни; оцінка впливу невиконаних або неналежно виконаних зобов'язань на фінансово-господарську діяльність підприємства; ініціювання коригувальних дій у разі виявлення відхилень або порушень.

Контрольні процедури можуть бути внутрішніми (виконуються підрозділами підприємства чи відповідальними за це фахівцями) або зовнішніми (здійснюються аудиторами, контролюючими органами, партнерами).

Ефективність контролю значною мірою залежить від наявності відповідної нормативної бази, автоматизованих інформаційних систем обліку договорів, компетентності персоналу, а також чіткості сформульованих договірних умов. Одним із ефективних інструментів виступає система внутрішнього контролю, яка дозволяє оперативно виявляти відхилення, аналізувати їхні причини та приймати управлінські рішення щодо усунення наслідків.

Маємо наголосити на важливості попереднього і ретроспективного контролю на досліджуваній ділянці облікової роботи. Так, попередній контроль договорів є важливим інструментом управління господарсько-правовими ризиками, що передбачає перевірку проектів договорів до моменту їх підписання. Такий контроль забезпечує юридичну, економічну та організаційну обґрунтованість договірних зобов'язань і знижує ймовірність виникнення конфліктів, непорозумінь чи порушень у процесі реалізації договору. Сутність попереднього контролю полягає в оцінці проекту договору на відповідність чинному законодавству, внутрішнім нормативним документам підприємства, фінансовим можливостям, а також загальним принципам ділової доцільності. Такий контроль є профілактичним заходом, який дозволяє вчасно виявити потенційні проблеми та усунути їх до настання юридичних наслідків.

Основні завдання попереднього контролю договорів: перевірка правомірності положень договору; аналіз повноти й чіткості формулювання зобов'язань сторін; оцінка можливих ризиків, у тому числі фінансових і правових; погодження договору з відповідними службами (юридичним відділом, фінансовою службою, службою безпеки тощо); виявлення та усунення невігідних або некоректних умов. Як правило, попередній контроль здійснюється у формі внутрішнього погодження документа в межах затвердженого порядку діловодства.

Основною метою ретроспективного контролю договорів є оцінка ефективності та правомірності виконаних договірних зобов'язань після завершення їх реалізації. Такий контроль дозволяє не лише виявити порушення чи недоліки, а й сформулювати підґрунтя для удосконалення майбутніх договірних процесів. Сутність ретроспективного контролю полягає в аналізі вже реалізованих договорів із позиції юридичної коректності, відповідності фінансових результатів умовам договору та фактичного виконання зобов'язань усіма сторонами. Основні функції ретроспективного контролю договорів: перевірка фактичного виконання умов договору (строки, обсяги, оплата, якість); виявлення порушень, відхилень або зловживань; оцінка економічної доцільності укладеної угоди; визначення відповідальності посадових осіб за можливі порушення; формування пропозицій для вдосконалення процесу укладення та реалізації договорів у майбутньому.

Підсумовуючи, маємо зазначити, що контроль договірних зобов'язань є важливим фактором забезпечення стабільності господарських процесів і підтримання ділової репутації підприємства. Удосконалення механізмів контролю, зокрема й використання попереднього та ретроспективного контролю, сприятиме підвищенню правової та фінансової культури суб'єктів господарювання.

Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV ; станом на 3 верес. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

2. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI; станом на 3 верес. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.